

23 MRS. 2006

J.nr.: 03-133/150-0001

AUP

Afgørelse

**i sagen om offentlighedens adgang til et udyrket areal ved Hovemasten i
Ledøje-Smørum Kommune.**

Københavns Amt har den 13. maj 2005 meddelt ejeren af ejendommen matr.nr. 1a m.fl. Hove By, Smørum, beliggende Overdrevsvej 6, 2765 Smørum, at arealet mellem adgangsvejen til Hovemasten og Hove Å fremstår udyrket og derfor har offentlighedens adgangsret i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1. Amtet anmoder ejeren om at fjerne skilte med adgangsforbud, der er opsat på sydsiden af adgangsvejen til Hovemasten, Ejeren har påklaget amtets afgørelse til Naturklagenævnet.

En borger i området forespurgte i april 2005 Københavns Amt, om der var adgang til det udyrkede areal ved Hovemasten og om de opsatte skilte "Landbrugsareal - jagtareal - færdsel ikke tilladt - Egebjerggård" var tilladte.

Københavns Amt besigtigede efterfølgende i april 2005 arealet, hvor arealet fremstod udyrket, dækket af græsser og høje urtesamfund.

Amtet har i perioden 1993 til 1996 registreret arealet som udyrket, mens notater om arealets tilstand er manglende i perioden fra 1997 til 2004. Dog har en amtsmedarbejder ved flere årlige vandløbsbesigtigelser bemærket, at arealet var udyrket, i perioden fra Hovemasten blev rejst midt i 1980'erne og frem til i dag.

Arealet er endvidere udpeget som naturareal i "Forslag til fredning af Kathrinebjerg Mose og Nybølle Å området", da det under forarbejdet til forslaget har haft en tilstand som naturareal. Københavns Amt har rejst fredningssagen.

Københavns Amt afgjorde den 13. maj 2005, at arealet ved Hovemasten efter amtets vurdering fremstår udyrket, og derfor har offentligheden i henhold til naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1 adgang til gående færdsel, idet hunde skal føres i snor. Endvidere har amtet oplyst ejeren om, at bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 24 giver lodsejeren ret til at lukke for offentlighedens færdsel på jagtdage.

Amtet anmodede ejeren om at nedtage de opsatte skilte med adgangsforbud.

Landbo Centrum har på vegne af ejeren påklaget amtets afgørelse om adgang til arealet med følgende begrundelser:

- Arealet er lovligt braklagt og under hektarstøtteordningens "Enkeltbetaling" for et år ad gangen, og dermed pr. definition ikke udyrket.
- Arealet er ikke båndlagt af en længere brakperiode som fx 20 års brak.
- Arealet skal holdes dyrkbart med slåning og skal til enhver tid være i en stand så det kan tages ind i dyrkningen. Arealet kan afgræsses efter 1. september.
- Arealet er ikke omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven. Arealer med øst og vest for arealet er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven.
- Brakarealer er ikke nævnt i forbindelse med § 24, stk. 1 i naturbeskyttelsesloven.

Klager finder på den baggrund, at afgørelsen er forkert og bør ændres.

Naturklagenævnet har anmodet Skov- og Naturstyrelsen om bemærkninger til udtalelse om brakmarker fra Adgangsudvalgets rapport "Adgangen til naturen" (12. oktober 2001, s. 57):

Gældende regler: Efter de gældende regler er der ikke adgang til brakmarker.

Skov- og Naturstyrelsen har hertil anført overfor Naturklagenævnet i udtalelse modtaget den 24. januar 2006:

"I udvalget, hvor styrelsen fungerede som sekretariat, var der en særlig drøftelse af, om naturbeskyttelsesloven skulle ændres, således at der blev åbnet op for offentlig adgang til specielt de brakmarker, der kortvarigt er taget ud af traditionel dyrkning og som derfor ikke har en sådan karakter, at de omfattes af naturbeskyttelseslovens § 24. Man vurderede situationen som følge af, at "skiftende - betydeligt større - dele af landbrugsarealerne ligger i bark". Udsagnet kan således efter styrelsens opfattelse ikke tages som udtryk for en opfattelse, hvorefter enhver form for braklægning af et areal - dvs. også et are-

al, der gennem længere tid ikke dyrkes - udelukker, at arealet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 24."

Naturklagenævnet har anmodet Skov- og Naturstyrelsen om en nærmere definition af udyrket areal i henhold til naturbeskyttelseslovens § 24. Endvidere blev styrelsen anmodet om at vurdere om det konkrete areal kan betegnes som "udyrket".

Skov- og Naturstyrelsen har overfor Naturklagenævnet udtalt:

"Alene den omstændighed, at der i medfør af landbrugslovgivningen sker anmeldelse af, at et landbrugsareal vil henligge som udyrket i denne lovs forstand, giver således ikke offentligheden ændrede adgangsmuligheder.

Men der vil på den anden side kunne være eller opstå adgangsret til et sådant areal, såfremt arealet er eller "udvikler sig" til et areal, der er udyrket i naturbeskyttelseslovens forstand. Det er i relation til naturbeskyttelseslovens § 24 således uden betydning, om der gives tilskud til arealet efter landbrugslovgivningen.

Om et areal eksempelvis har karakter af et udyrket græsningsareal, et overdrev eller et lignende areal omfattet af naturbeskyttelseslovens § 24 må efter styrelsens vurdering bero på en konkret vurdering, hvori bl.a. indgår, om arealet er præget af en alsidig plantevækst og ikke er præget af eksempelvis kulturgræsser og af de ukrudtsarter, der typisk knytter sig til dyrkning af landbrugsafgrøder. Opvækst af buske, tuedannelse, ujævn overflade og lignende kan være tegn på, at der er tale om et udyrket areal i § 24's forstand.

Det er efter styrelsens opfattelse næppe muligt at angive et bare nogenlunde eksakt åremål for, hvornår et tidligere traditionelt dyrket areal er "vokset ind i en tilstand", hvor arealet må anses som udyrket efter naturbeskyttelseslovens § 24. Dette vil afhænge af en lang række lokale og variable forhold, herunder jordbundsforhold, gødningsreserve, tidligere anvendelse, nærhed i forhold til naturområder.

... Styrelsen gav dengang udtryk for, at et areal efter styrelsens opfattelse i praksis ikke vil blive omfattet af naturbeskyttelseslovens § 24, hvis det kun ligger brak i 1 eller 5 år for derefter at komme i dyrkning igen. Arealer omfattet af 20-årsordningen vil derimod blive omfattet af § 24 på et senere (ikke nærmere defineret) tidspunkt."

Skov- og Naturstyrelsen har vurderet, at arealet ved Hovemasten er udyrket, da det bl.a. fremtræder med et uensartet og mangfoldigt plantedække. Det forhold, at der har været foretaget en let jordbehandling ikke ændrer på, at arealet bør betragtes som udyrket.

Klager har den 9. februar 2006 i forbindelse med sekretariatets høring i Skov- og Naturstyrelsen bl.a. oplyst, at arealet har været braklagt siden Hovemasten blev rejst i midten af 1980'erne - svarende til ca. 20 år. Dette var før EU's braklægningsordning blev indført, men i stedet betalte Statens Teletjeneste afgrødeerstatning på arealet.

Naturklagenævnets Sekretariatet har den 17. oktober 2005 foretaget en besigtigelse af arealet. Arealet ved Hovemasten bestod udover et åbent areal af 2 moseområder med pilekrat, tagrør og star sp. Disse moseområder er af amtet registeret som § 3 moseområde. Det øvrige område af matriklen havde et åbent plantedække med bl.a. græsser og agertidsel og der var spor efter jordbehandling. Det formodes, at jordbehandlingen er foretaget med det formål at fremme ny græsvækst til vildtfoder.

På luftfoto fra 1995, 1999, 2002 og 2004 ses kørespor på et mindre område uden for moseområdet, hvilket indikerer, at der jævnligt er foretaget jordbearbejdning.

Afgørelse

I sagens behandling har deltaget Naturklagenævnets 10 medlemmer: Mikkel Schaldemose (formand), Bent Hindrup Andersen, Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreasen, Martin Glerup, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Anders Stenild, Poul Søgaard og Jens Vibjerg.

Københavns Amts afgørelse om, at offentlighedens adgang til Porsemosen ikke kan forhindres er en tilsynsafgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 6. Efter lovens § 78 kan sådanne afgørelser ikke påklages. Efter Naturklagenævnets praksis kan afgørelsen påklages for så vidt angå fortolkningen af lovbestemmelsen. Naturklagenævnet kan således tage stilling til om et areal er omfattet af begrebet "udyrket" i naturbeskyttelseslovens § 24 forstand.

Efter naturbeskyttelseslovens § 24 har offentligheden ret til at færdes til fods og tage ophold på udyrkede arealer, hvis der er lovlig adgang dertil. Udyrkede arealer omfatter bl.a. heder, moser, klippepartier, overdrev, indsande og udyrkede græsningsarealer. Enge, hvor der foretages høslet, betragtes ikke som udyrket areal. Således er alle § 3 naturtyper ikke pr. definition udyrket areal.

Brak har historisk set indgået som en del af dyrkningspraksis, så markerne i rotation blev braklagt ét år ad gangen for at undgå udpining af jorden. Efter anvendelsen af kunstgødning og pesticider blev udbredt, har det ikke længere været nødvendigt at have roterende braklægning i dyrkningspraksis. I EU terminologi er braklægning blevet et instrument til at nedbringe produktionen af landbrugsafgrøder og EU's overskudslagre. De arealer, som braklægges med EU-støtte, er fortrinsvis marginaljord, hvor udbyttet er lavt og/eller kørsel med landbrugsmaskiner er besværlig. Således har brakarealer ændret sig fra at være skiftende arealer i omdriften til at være mere eller mindre permanent braklagte marginaljorde.

Landbrugsstøtteordningen under EU er ændret i 2005 ved den nye landbrugsreform. Således er den tidligere braklægningsstøtte erstattet med enkeltbetalingsordning. Det er muligt at få landbrugsstøtte til det samme braklagte udyrkede areal år efter år, såfremt arealet ikke permanent eller store dele af året står under vand og selvsåede træer og buske mere end 5 år gamle fjernes.

Der anvendes både i landbrugsloven og naturbeskyttelsesloven betegnelsen "udyrket areal". Miljøministeren har i et svar den 4. august 2005 af et spørgsmål fra Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg oplyst, at EU-tilskud til et brakareal ikke har betydning for, om der er adgangsrret til arealet, men at offentlighedens adgangsrret afhænger af naturbeskyttelseslovens regler.

På denne baggrund, og under henvisning til Skov- og Naturstyrelsens udtalelse - som Naturklagenævnet kan tilslutte sig - skal Nævnet herefter supplerende udtale:

Det forhold, at der modtages EU-tilskud til et brakareal ikke har betydning for, om der er adgangsrret til arealet. Offentlighedens adgangsrret afhænger af naturbeskyttelseslovens regler.

Klager har anført, at arealet skal slås for at opnå braklægningsstøtte. Ifølge reglerne i hektarstøtteordningen er slåning ikke et krav, men slåning er mulig under visse betingelser.

Endvidere kan det forhold, at busk- og træopvækst fjernes mindst hver 5. år for at bibeholde braklægningsstøtte, ikke sig selv hindre, at arealet kan fremstå udyrket.

Om et areal skal betragtes som udyrket i naturbeskyttelseslovens forstand afhænger af, hvorledes arealet fremstår. I vurderingen heraf indgår længden af den periode, hvor arealet har haft status som braklagt, som en væsentlig parameter.

Et areal, som har været braklagt i op til 5 år, vil sædvanligvis ikke være udyrket i naturbeskyttelseslovens forstand, mens et areal, som har været braklagt i 20 år, normalt vil skulle betragtes som udyrket.

Arealet ved Hovemasten har været braklagt i ca. 20 år, og har et plantedække af høje urter, som varierer afhængig af fugtigheden i jorden. Arealet fremstår som udyrket i naturbeskyttelseslovens forstand. Det forhold, at der er foretaget en let jordbearbejdning af en mindre del af arealet, hindrer ikke, at arealet fremstår udyrket.

Det bemærkes, at den omstændighed, at der er adgangsret efter § 24 til et udyrket areal, ikke hindrer, at arealet kan opdyrkes og adgangsretten ophører. I denne sag er der tale om et areal, som indgår i forslaget til fredning af Kathrinebjerg Mose og Nybølle Å området. Hvorvidt arealet umiddelbart kan opdyrkes er et spørgsmål i henhold til fredningsforslaget, som skal forelægges Fredningsnævnet for København.

På denne baggrund opretholdes Københavns Amts afgørelse af 13. maj 2005.

På Naturklagenævnets vegne

Anna-Grethe U. Pedersen